

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2021/03

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer adviezen uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSVERKLARING VAN DE MINISTER BELAST MET ARMOEDEBESTRIJDING VAN 3 NOVEMBER 2020

ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft kennis genomen van de algemene beleidsnota's van de regering en brengt in overeenstemming met zijn opdrachten het volgende advies uit.

De mogelijkheid om de armoede te verminderen kan niet worden beoordeeld zonder te verwijzen naar het optrekken van de minimumpensioenen (opgenomen in de nota over de pensioenen):

Hij neemt dan ook positief akte van de bereidheid en de aanzetten om verbeteringen uit te voeren op het vlak van de pensioenen, zoals:

- Minimumpensioen op 1/1/2024: plus 10,75%, welvaartsenveloppe en indexatie niet inbegrepen. Globaal zal het gaan om een verhoging van meer dan 22% voor alle sociale minimumuitkeringen.
- IGO: uiterlijk op 1/1/2024: plus 10,75% (en verandering van controle in het vooruitzicht)
- Indexering en aanpassing van de sociale bijstand

De Raad verheugt zich over de bevestigingen in de nota inzake armoedebestrijding wat betreft een structureel inclusief en preventief armoedebestrijdingsbeleid met als doel personen in staat te stellen de armoedecirkel te doorbreken. Hij hoopt dat deze acties samen met de andere functionele ministers transversaal zullen worden uitgevoerd.

De vermelding van het referentiebudget op OCMW-niveau is een primeur voor de federale regering en wij juichen dit in aanmerking nemen van een van onze vroegere eisen toe. Er lijkt echter geen rekening te zijn gehouden met andere aanbevelingen geformuleerd in eerdere verklaringen, waaronder die in het advies van 2018¹. De meeste van deze aanbevelingen blijven helaas actueel.

Hoewel het de bedoeling is dat de aanpak multifactorieel is, met inbegrip van de monetaire (€ 1.085 netto per maand voor een alleenstaande), culturele en materiële aspecten, herinnert ze ons ook aan de mate waarin de armoede-indicatoren onvolledig en abstract zijn. Zeker negen vragen proberen ernstige materiële deprivatie wetenschappelijk te identificeren²: "in staat zijn om huur of courante rekeningen te betalen, de woning degelijk te verwarmen, onverwachte uitgaven te doen, om de twee

¹ <https://adviesraadouderen.belgium.be/docs/advies-favo-2018-12-beleidsnota-sociale-integratie.pdf>

² [Materiële en sociale deprivatie | Statbel \(fgov.be\)](#)

dagen vlees, vis of een proteïnerijk alternatief te eten, (per jaar) een week vakantie buitenshuis te nemen, een eigen wagen, wasmachine, TV of telefoon aan te schaffen.” Hun verklaring houdt ons niettemin bezig, bijvoorbeeld het bezit van een wagen, terwijl het momenteel beter zou zijn om de mogelijkheden van mobiliteit te evalueren (kosten van abonnementen voor het openbaar vervoer, fietsen, enz.), of het feit dat voor onvoorziene uitgaven niet specifiek wordt gewezen op de gezondheidskosten en de daaruit voortvloeiende deprivatie van zorg...

Toch is het psychologische aspect en de blik van de anderen niet kwantificeerbaar. Deze aspecten komen niet aan bod in het gelijkekansenbeleid. Armoede leidt evenwel ook tot vele vormen van discriminatie.

In de verklaring wordt gekeken naar kinderarmoede, problemen van alleenstaande ouders, werknemers met een laag inkomen, ... maar op geen enkel moment wordt de situatie van arme ouderen aangestipt, behalve in de pensioennota wanneer het over de middelen van gepensioneerden gaat. De Staatssecretaris en dit beleid is evenwel ondergebracht bij de minister van Pensioenen. We kunnen alleen maar verbaasd zijn over deze vergetelheid.

Hoewel in de tekst algemeen gesteld wordt dat nagenoeg 19,5% (zie tabel in bijlage) van de Belgen een risico op armoede loopt, wordt het specifieke probleem dat uit enquêtes van de sociale beweging voor ouderen naar voren komt, niet in de tekst opgenomen. Er wordt evenwel opgemerkt dat meer dan een derde van de gepensioneerden zich in een moeilijke situatie rond de armoedegrens bevindt³.

In de nota staat wel dat "... wie niet kan werken of wie geen werk vindt ook niet in armoede mag leven." Maar verderop staat dat de belangrijkste oplossing in het creëren van werkgelegenheid ligt. "... Het stimuleren van arbeid blijft primordiaal." Dit kan geen betrekking hebben op de ouderen, voor wie sommigen een activering in de richting van een onzekere of aanvullende baan zouden kunnen overwegen als oplossing voor de lage pensioenen!

De bereidheid om de welvaartsenveloppe aan 100% te verdelen is een goed voornemen, maar het legt alleen vast wat de wet oplegt, zonder meer. Andere regeringen pasten het natuurlijk niet toe, maar armoedebestrijding betekent dat we een stap verder moeten gaan. De verdeling van de toekomstige welvaartsenvolven hangt natuurlijk ook af van het sociaal overleg en zal rekening moeten houden met de kloof die nog moet worden gedicht om de sociale minima tot de Europese armoedegrens op te trekken. Maar deze oriëntatie zal moeten worden ondersteund door voldoende budgetten, anders zal de doelstelling pas over 20 jaar of later worden bereikt! De recente verhoging van de middelen van de IGO en de laagste pensioenen zijn een stap in de goede richting. Toch blijft het te dicht bij de armoedegrens om een waardig leven te garanderen. We wachten dus op de oriëntatie van de verdeling van de enveloppe en we hopen dat de verhoging hiervan de behoeften volgt die met name het gevolg zijn van de stijgende werkloosheid als gevolg van Covid.

We zijn ook verheugd over het zoeken naar de automatische rechtentoekenning en de aanpassing van sociale voordelen en tarieven, waarvan de details zullen worden vastgelegd in een nationaal plan dat momenteel wordt opgesteld. Wij zijn van mening dat deze actie ook zal worden gecoördineerd met de verschillende bevoegdheidsniveaus, zodat de in de nota beschreven doelstelling "only once" werkelijkheid wordt. De FAVO hoopt hierover gehoord en geraadpleegd te worden, zodat er evenveel rekening wordt gehouden met ouderen als met anderen.

³ <https://www.eneo.be/etudes-2017/etudes-analyses/etudes/etudes-2017/pensions-et-qualite-de-vie-enquete-2017.html>

Het probleem van het aanzienlijke gebruik van elektronische formulieren moet worden getemperd door het feit dat een aantal personen, waaronder ouderen, de digitale kloof als een zoveelste uitsluiting ervaart. In dit opzicht is het voornemen om "samen met de minister bevoegd voor Digitale Agenda verder te werken aan het dichten van de digitale kloof " interessant. En zijn idee om een netwerk van digitale openbare schrijvers op te zetten sluit aan bij de eisen die al door ouderenverenigingen zijn geformuleerd. De Raad is verheugd over deze bereidheid en verzoekt deze ook met de minister van Economie en de staatssecretaris voor Consumentenbescherming in overweging te nemen om ook de bankkloof aan te pakken. De minister van Ambtenarenzaken moet, gezien haar gedeelte digitalisering van de diensten, ook hierbij worden betrokken.

Het zoeken naar een budgettaire oplossing voor de "prijs van de liefde" die in de nota over personen met een handicap wordt genoemd, is een goede zaak als deze een concrete vorm aanneemt. Er wordt al een hele tijd om gevraagd. Ook zou moeten worden nagegaan of dit negatieve effect van samenwonen inderdaad afwezig is in alle steunmaatregelen voor ouderen zoals IGO, THAB en op het gebied van gezondheid of sociale bijstand.

Vanuit dezelfde optiek vestigt de Raad de aandacht op de negatieve effecten van bepaalde belastingverhogingen, maar ook op andere voordelen zoals de sociale telefoon, het sociaal tarief voor elektriciteit en gas, stookoliecheques, huursteunmaatregelen.... Het is daarom belangrijk dat alle regeringen een transversaal sociaal beleid voeren om deze verschillende maatregelen niet te ondermijnen door een gebrek aan indexering van de drempels of plafonds waarop ze gebaseerd zijn. De recente aankondiging van de minister van Pensioenen om het aantal personen dat van deze sociale voorwaarden geniet op het vlak van energie en armoede te verdubbelen, streeft naar het verdubbelen van de - waardoor deze op meer dan een miljoen personen komt – door rekening te houden met de RVV's en een indexering van dit bedrag is toe te juichen. Drempel-effecten mogen niet leiden tot een beperking van het toepassingsgebied.

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 26 april 2021

**De voorzitter,
Daniel Van Daele**

**De ondervoorzitter,
Maddie GEERTS**

Bijlage

Risico op armoede en sociale uitsluiting 2019 (cijfers op 1/3/2021)

	2019
België	19,5%
Mannen	18,9%
Vrouwen	20,0%
Werkend	6,2%
Zelfstandige	9,6%
Werknemer	5,6%
Werkloos	70,1%
Gepensioneerd	15,5%
Andere inactief	42,7%
Eigenaar	11,0%
Huurder	42,0%
Alleenstaanden	28,6%
2 volwassenen, beide < 65 jaar	13,8%
2 volwassenen, min. 1 65 jaar of ouder	17,2%
Alleenstaande ouders	44,4%
2 volwassenen, 1 of meer kind(eren)	15,7%
Andere situatie	14,1%
Totaal huishoudens zonder kinderen	19,0%
Totaal huishoudens met kinderen	19,8%
0 - 15 jaar	22,2%
0 - 17 jaar	22,3%
16 - 24 jaar	22,9%
18 - 24 jaar	22,7%
25 - 49 jaar	17,5%
50 - 64 jaar	21,0%
65 jaar of ouder	16,5%
65 - 74 jaar	13,9%
75 jaar of ouder	19,6%
1ste inkomenskwintiel	80,5%
2de inkomenskwintiel	10,0%
3de inkomenskwintiel	4,1%
4de inkomenskwintiel	2,0%
5de inkomenskwintiel	0,7%